

هستی‌شناسی مردمی‌سازی در بیانات مقام معظم رهبری

سید محسن خادمی نوش آبادی^۱، پروانه بیاتی^۲، علیرضا فرهمندنیا^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۸

چکیده:

در بیانات رهبر انقلاب اسلامی ایران، مفهوم مردمی‌سازی بر پایه یک هستی‌شناسی خاص تبیین می‌شود. این هستی‌شناسی، مردم را به عنوان بنیان و محور نظام اسلامی معرفی می‌کند. هدف از انجام این مطالعه دستیابی به عناصر و مولفه‌های مردمی‌سازی است. روش پژوهش کیفی و از نوع تحلیل مضمون می‌باشد. نتایج یافته‌های نشان داد که در مجموع ۲۷۸ مضمون پایه و ۱۱ مضمون سازمان‌دهنده و ۴ مضمون فراگیر در زمینه مردمی‌سازی شناسایی شد. از منظر مقام معظم رهبری مردمی‌سازی در جهت حرکت تداومی و استمرار انقلاب، در چهار ساحت برنامه‌ای، راهبردی، اجرا و سیاستی محقق می‌شود. با عنایت به مفاهیم و گزاره‌های استخراج شده در هستی‌شناسی مردمی‌سازی در منظومه فکری مقام معظم رهبری، ایشان بر این نکته تأکید می‌ورزند که مردم باید در همه عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به عنوان محور و هسته مرکزی نظام اسلامی تلقی شوند. بر این اساس، مردمی‌سازی از دیدگاه ایشان، به معنای مشارکت‌پذیری و نقش‌آفرینی مردم در تمامی ابعاد نظام اسلامی است. بدین منظور تدوین سند مردمی‌سازی در زمینه ارائه سازوکارهای مشارکت‌پذیری مردمی توسط قوای سه‌گانه و نهادهای انقلابی، در راستای تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی و تقویت اتکا به ظرفیت‌های داخلی جامعه ضرورت می‌یابد.

واژگان اصلی: مقام معظم رهبری، هستی‌شناسی، مردمی‌سازی، مشارکت‌پذیری، تحلیل مضمون.

^۱ دکترای علوم سیاسی و عضو هیات علمی دانشگاه جامع امام حسین (ع)

^۲ دکترای جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی و پژوهشگر آزاد (نویسنده مسئول) Parvaneh_bayaty^{۸۴}@yahoo.com

^۳ کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار، دانشگاه مالک اشتر

مقدمه

امروزه در سال‌های اخیر، اهمیت مشارکت مردمی به‌عنوان یک موضوع کلیدی در زمینه‌های گوناگون مورد تأکید قرار گرفته است. این نوع مشارکت‌ها به معنای بهره‌گیری از توانایی‌ها و ظرفیت‌های شهروندان برای پیشبرد و توسعه حوزه‌های مختلف و برنامه‌های متنوع است. «در چند دهه گذشته به دلیل افزایش تأکید بر به‌کارگیری مردم در تصمیم‌گیری‌ها و با توجه به اهمیت نظرات مردم در برنامه‌ریزی توسعه، مفهوم مشارکت مردمی مورد توجه قرار گرفته و به تدریج مفهوم مشارکت مردمی از حالت نمادین به‌صورت عمل درآمد است.» (کاشانی، ۲۰۱۵).

«به لحاظ موضوعی، مشارکت به انواع مشارکت اقتصادی به مفهوم شرکت در مسائل مالی (علی محمدی، ۱۴۰۱: ۱۲)، مشارکت فرهنگی به معنای شرکت در امور فرهنگی در قالب نهادهای تخصصی (نیازپور، ۱۳۸۹: ۲۶)، مشارکت سیاسی به معنای فعالیت فردی و جمعی برای اداره بهتر امور سیاسی (امینی و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۱۶) و مشارکت اجتماعی، دربردارنده کنش‌های فردی و گروهی برای اثرگذاری بر تصمیم‌گیری‌هاست.»

همان‌گونه که بیان شد، مشارکت مردمی به معنای درگیر کردن شهروندان در فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های عمومی است. مردمی‌سازی نیز به معنای واگذاری بخشی از وظایف و مسئولیت‌های دولت به شهروندان و بخش‌های غیردولتی است. مشارکت مردمی زمینه‌ساز مردمی‌سازی است. با افزایش مشارکت و درگیری شهروندان در امور عمومی، زمینه برای واگذاری برخی وظایف و مسئولیت‌های دولتی به شهروندان و بخش‌های غیردولتی فراهم می‌شود. این واگذاری، موجب توانمندسازی شهروندان و کاهش بار مسئولیت‌های دولت می‌شود. به طور کلی، مشارکت مردمی و مردمی‌سازی مفاهیم مکمل یکدیگر هستند که در راستای توسعه و بهبود حکمرانی عمومی نقش مهمی ایفا می‌کنند.

«در مردمی‌سازی، عموم مردم درگیر دخالت، تصمیم‌گیری و مشارکت در فرایندهای شناخته‌شده اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و سیاسی جامعه می‌شوند. بر همین اساس مردمی‌سازی با مشارکت تشدید یافته مردمی قربت معنایی بیشتری دارد. مردمی‌سازی با رفتار آگاهانه، خواست جمعی، پذیرش جمعی، انتخاب و وجود نیازهای مردم اهمیت دارند. آنچه در یک فرایند مردمی‌سازی موفق مهم است احساس نیاز برای حل یک مشکل، شناخت آن مشکل و احساس نیاز به همکاری گروهی با توجه به میزان دانش و توانمندی افراد و شناخت آنان از توانایی‌ها و امکانات موجود و حداکثر استفاده از آنهاست. مردمی‌سازی دلالت بر بالا بردن نقش مردم در تمامی عرصه‌های زندگی اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی دارد که به همراه آن مردم بتوانند در فرایندهای تصمیم‌سازی، اجرا و نظارت دخالت و مشارکت فعالی داشته باشند. اما قبل از این که اقتصاد، حکمرانی و سایر عرصه‌های زندگی اجتماعی و فرهنگی مردمی شود باید مردم اهمیت و حساسیت موضوع را درک نمایند به عبارت بهتر مردمی-سازی با حساس‌سازی نسبت به موضوعات و مسائل حکمرانی صورت می‌گیرد؛ هرچقدر زمینه‌های مشارکت مردم آماده باشد لیکن مردم حساس و آگاه به حضور در عرصه تصمیم‌گیری، و مشارکت نباشند، مردمی‌سازی راه به جایی نخواهد برد.» (پولاچ^۱، ۲۰۲۱: ۱۰). «در تمام جریان مردمی‌سازی، تلاش این است که مردم محلی نیازهای خود را بشناسند، اولویت‌بندی کنند و خود برنامه‌ای را برای تحقق آن نیاز طراحی کنند بدون اینکه نیازها تبدیل به مطالبات شود. در واقع نتیجه فعالیت‌های مردمی‌سازی، باید اقدام برای رفع نیازهای محلی باشد.» (ورانا^۲، ۲۰۱۰: ۲۷).

^۱ Pollach

^۲ Vrana

برای تحقق هرگونه حکمرانی مردمی و مردمی‌سازی حکمرانی، ضروری است که افراد در فرآیندهای تعیین سیاست‌ها، اجرای آن‌ها، مدیریت و نظارت بر پروژه‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای دخیل و فعال شوند. «در کشور ایران توجه چندان زیادی به ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها برای مردمی‌سازی و مشارکت‌پذیری و تفویض اختیارات در تصمیم‌گیری‌ها و اجرا برای آنها فراهم نیست و استیلای دولت و آشفتگی‌های گسترده در نظام اجتماعی زندگی مردم را با مشکلات بسیار جدی و مهمی مواجه ساخته است. نگرش‌ها و دیدگاه‌های فردگرایانه و دنیاگرایانه در فرهنگ اجتماعی ایران نیز یکی از علت‌های مهم مشکلات و مسائل موجب شده است تا تعلق خاطر افراد نسبت به نفع عمومی و جمعی مردم کاهش یابد و این در حالی است که یکی از اصول بسیار مهم در جوامع امروزی مشارکت شهروندان و حضور و تأثیرگذاری آنها در عرصه‌های عمومی و مشارکت اجتماعی، فرهنگی اقتصادی و سیاسی است.» (ابطحی و همکاران، ۱۳۹۹). «نبود بسترها و زمینه‌های مشارکت به‌ویژه در زمینه‌های سیاسی و اجتماعی با تحلیل منابع و سرمایه‌های انسانی، مشکلات و مصائب زیادی را به دنبال خود خواهد داشت.» (سبکتگین‌ریزی و همکاران، ۱۳۹۵). از این رو هستی‌شناسی مردمی‌سازی یکی از مصادیق بارز مشارکت‌پذیری مردم در ایران است. بنابراین، هدف از انجام این پژوهش، دستیابی به عناصر و مولفه‌های مردمی‌سازی در منظومه فکری مقام رهبری است.

۲. پیشینه پژوهش

حسینی‌نژاد ماهانی و هویدا (۱۴۰۱) در «طراحی الگوی نهاد مردمی مبتنی بر منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)، با روش «نظریه‌پردازی داده‌بنیاد» و تحلیل ۲۱۳۲ سند از بیانات رهبر انقلاب، مدل مفهومی جامعی از یک نهاد مردمی ارائه کرده‌اند. نتایج نشان داد که نهاد مردمی در هندسه فکری مقام معظم رهبری از نقش محوری مردم و مردم‌داری در تشکیل، اداره و تعالی آن حکایت دارد به نحوی که علاوه بر برخورداری هر یک از مؤلفه‌های حاصل شده بر جهان‌بینی الهی و اسلامی ابتناء یافته است.

عابدی درچه (۱۴۰۰) در مقاله «مردمی‌سازی حکمرانی متعالی در اندیشه و راهبرد امامین انقلاب اسلامی»، با روش توصیفی-تحلیلی و تحلیل منابع کتابخانه‌ای و بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، به بررسی آراء و نظرات امامین انقلاب اسلامی در زمینه مردمی‌سازی حکمرانی و مردم‌سالاری دینی پرداخته است. از منظر وی، مردم‌سالاری دینی به نوعی نظام سیاسی اشاره دارد که با مردمی‌سازی حکمرانی بر مبنای اصول و بنیان‌های اسلام سیاسی و مشروعیت الهی، و با تکیه بر ظرفیت‌ها، مقبولیت و نصرت مردمی، امور جامعه را سامان می‌دهد. در این شیوه، مردم در انتخاب حکمرانان به صورت مستقیم و غیرمستقیم نقش دارند و حکمرانان نیز از میان مردم جامعه هستند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد در مردم‌سالاری دینی، حکومت با مشارکت دادن مردم، مشورت‌پذیری، حق انتخاب دادن به مردم، نظارت مردمی و ثبات سیاسی، رضایت جمهور و هدایت و سعادت آنان در دنیا و آخرت را تضمین خواهد کرد.

شیرعلی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «مفهوم‌شناسی مردمی‌سازی حکمرانی» با روش کتابخانه‌ای و ابزار گردآوری فیش‌برداری نشان داد که مردمی‌سازی حکمرانی بر حقوق شهروندان و عدالت اجتماعی تأکید دارد. این رویکرد تلاش می‌کند قدرت عمومی را مجدداً سازماندهی کرده و با طرح‌های مشارکتی نهادی، از تسلط نخبگان محلی جلوگیری کند. مردمی‌سازی حکمرانی مستلزم بازشدن ساختار نهادهای حاکمیتی به مشارکت مردمی، جامعه مدنی محلی و جنبش‌های اجتماعی است که از طریق حکمرانی مشارکتی، سیاست‌های محلی-ملی را تدوین و فضاهاى حیاتی جامعه را حفاظت می‌کند. این رویکرد نوعی تعمیق دموکراسی با رویکرد اجماع عمومی در همه عرصه‌های اجتماعی-سیاسی و اقتصادی است و وابسته به حزب و گروه خاصی نیست.

آرایی و طحان‌پور (۱۴۰۰) در بررسی «چگونگی مردمی‌سازی و تحول در حکمرانی با تأکید بر توسعه پایدار» با روش توصیفی-تحلیلی، بر نقش همزمان دولت و جامعه در توسعه پایدار تأکید کردند. آنها ادعان داشتند که ساختار، شاخص‌ها و ترتیبات نهادی و اجتماعی حکمرانی بر توسعه پایدار تأثیرگذار است و فرصتی برای جذب

سرمايه‌گذاري، افزايش رشد اقتصادي، امنيت زيست‌محيطي و بهبود محيط كسب‌و‌كار ايجاد مي‌كند. همچنين، آنها بيان كردند كه حكمراني سيستمي است كه اقتصاد، سياست و مسائل اجتماعي را از طريق دولت، بخش خصوصي و نهادهاي اجتماعي مديريت مي‌كند و تحقق آن مهمترين عامل در دستيابي به توسعه پايدار است. گذار از سياستگذاري سنتي و متمرکز به سمت حكمراني امري اجتناب‌ناپذير است. دستيابي به شاخص‌هاي زيست‌محيطي، اجتماعي و اقتصادي توسعه پايدار نيازمندي ايجاد ساختارهاي هدايتي و حمايتي و تعيين اهداف خاص سياستي است.

هفت خواني و كوهكن (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان «آسيب‌ها و موانع تحقق مردم‌سازي ديپلماسي فرهنگي در ايران»، با استفاده از روش‌هاي مشاهده (مشاركتي و غيرمشاركتي)، مصاحبه نيمه‌ساخت‌يافته و بررسي اسناد، به جمع‌آوري داده‌ها پرداخته و با استفاده از روش تحليل مضمون، داده‌هاي كيفي را تحليل كردند. نتايج پژوهش نشان داد كه ديپلماسي فرهنگي در جمهوري اسلامي ايران هنوز نتوانسته به سطح مردم‌سازي دست يابد و آسيب‌ها و موانع متعددي از جمله «آسيب‌ها و موانع از سوي متوليان رسمي»، «آسيب‌ها و موانع از سوي بازيگران مردم‌سازي» و «آسيب‌ها و موانع از سوي عوامل بيروني»، از تحقق آن جلوگيري كرده است. هر يك از اين سه دسته كلي، مجموعه‌اي از آسيب‌ها و موانع خردتر را در بر مي‌گيرند.

در پژوهش عرب اسدي و همكاران (۱۳۹۲) با عنوان «تبين سياست‌هاي شكل‌گيري نظام اداره فرهنگ كشور، با تكيه بر راهبرد مردم‌سازي»، محققان با استفاده از روش كتابخانه‌اي و بررسي اسناد، به اين نتيجه رسيدند كه دولت‌ها در اداره عمومي نيازمندي تعريف و نهادينه‌سازي نقش و جايگاه جدي براي مردم هستند. نقش مردم در حوزه فرهنگ به دليل ماهيت و ويژگي‌هاي آن از اهميت دوچندان برخوردار است و جمهوري اسلامي ايران به دليل ذات فرهنگي انقلاب، بيش از ديگران به آن نيازمندي است. در اين راستا، محققان معتقدند بايد به ساختار كارآمدي براي اداره فرهنگ كشور دست يافت كه در اين زمينه، الگوي «دولت شبكه‌اي» قابل بررسي است. يكي

از دستاوردهای این پژوهش، تدوین سیاست‌نامه‌ای برای تعریف و تقویت جایگاه مردم در اداره فرهنگ کشور است. این سیاست‌نامه در شش ساحت قوانین، ساختارها، مدیران، برنامه‌ریزی، نیروی انسانی و عملیات تدوین شده و در هر ساحت به سه سطح ملی، بخشی و اجرایی آن نیز توجه شده است.

باتاچاریا^۱ (۲۰۲۲) در تحقیقی با عنوان «تبدیل هند به یک دموکراسی مشارکتی؛ از طریق فرآیند تصمیم‌گیری مردم» بیان می‌کند که مشارکت مردمی و مردمی‌سازی عناصر حیاتی برای توسعه و رشد پایدار یک کشور هستند. هند با بزرگترین دموکراسی جهان هنوز به معنای واقعی دموکراسی نایل نشده است. دموکراسی مشارکتی کلید ایجاد مدیریت سالم و توسعه اجتماعی-اقتصادی برای مردم است. مشارکت شهروندان عنصر حیاتی دموکراسی مشارکتی است. وجود سیستم خودگردانی محلی قوی و آگاهی شهروندان از مشکلات خود، نیاز به مشارکت آنها به ویژه در سطح روستایی و واگذاری اختیارات بیشتر را نشان می‌دهد. تمرکززدایی در سیستم سیاسی می‌تواند به رسیدن سریع‌تر به اهداف و تحریک مشارکت فعال مردم کمک کند.

در پژوهش بوآ و بوسو^۲ (۲۰۲۱)، محققان به توضیح تغییرات در حکومت مشارکتی در بارسلونا پرداختند. از دیدگاه آنها، چالش اصلی حکومت‌ها، بازکردن فضای حکمرانی به سوی مردم است تا زمینه‌های بیشتر مشارکت مردمی و کاهش هزینه‌های ساختار بوروکراسی را فراهم آورند. در حکمرانی شهر بارسلونا، تلاش می‌شود تا از طریق مکانیزم‌هایی، فضای مشارکتی از پایین به بالا ایجاد شده و این مشارکت به سطوح مختلف حکمرانی تسری یابد. حکمرانی مردمی، تلاشی مجدد برای مطالبه‌گری شهروندان است که بر اساس آن، فضاهای جدید حکمرانی

^۱ Bhattacharya

^۲ Boa & Buoso

مردمی ایجاد شده و مردم ذینفعان و مشارکت‌کنندگان اصلی در تمامی عرصه‌های زندگی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی هستند.

روش‌شناسی

تحلیل مضمون «روشی است که معمولاً برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در تحقیقات کیفی اولیه مورد استفاده قرار می‌گیرد.» (بخت آزمای و همکاران، ۲۰۱۷). «این روش داده‌ها را سازماندهی و با جزئیات توصیف می‌کند؛ اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش را تفسیر نماید.» (کمالی، ۲۰۱۸: ۱۸۹). «این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند. تحلیل مضمون صرفاً روش کیفی خاصی نیست؛ بلکه فرآیندی است که می‌تواند در اکثر روش‌های کیفی به کار رود. به‌طور کلی تحلیل مضمون روشی است برای دیدن متن، برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط، تحلیل اطلاعات کیفی، مشاهده نظام‌مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان و یا فرهنگ، تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی، برای تحلیل مضمون می‌توان از نرم‌افزارهای تحلیل محتوای کیفی نیز بهره گرفت. تحلیل مضمون از شمارش کلمات و عبارات آشکار، فراتر می‌رود و بر شناخت و توضیح ایده‌های صریح و ضمنی تمرکز می‌کند. سپس، از کدهای مضامین اصلی برای تحلیل عمیق‌تر داده‌ها استفاده می‌شود.» (درخشه و همکاران، ۲۰۱۵: ۵۳). در تحلیل مضامین هستان‌شناسی مردمی‌سازی در اندیشه مقام معظم رهبری و با بررسی وب‌سایت مقام معظم رهبری به‌عنوان مخزن هستان‌شناسی مردمی‌سازی در زمان انجام پژوهش (شهریور تا دی ۱۴۰۲)، تعداد ۱۴۹۰۱ بارکلیدواژه مردم و تعداد ۱۵۹ فیش با کلیدواژه مشارکت مردمی بدست آمد که این هستان‌شناسی‌ها طیف وسیعی از موضوعات مردمی‌سازی را در بر می‌گرفتند.

جدول ۱- نتایج حاصل از بررسی کلیدواژه مردم در وب‌سایت مقام معظم رهبری به‌عنوان مخزن

هستان‌شناسی مردمی‌سازی

کلیدواژه	نتایج	کلیدواژه	نتایج	کلیدواژه	نتایج
مردمی‌سازی	۳۲۸۷	مشارکت مردم و آتش‌به‌اختیار	۹۳۶	مشارکت مردم و امنیت	۴۹۸
مشارکت مردمی	۴۳۹	مشارکت مردم و امام امت	۲۶۸۵	مشارکت مردم و فرهنگ	۶۶۰
مشارکت مردم و سلامت	۳۴۴	مشارکت مردم و کشاورزی	۱۸۶	مشارکت مردم و سیاست	۶۶۷
مشارکت مردم و خصوصی- سازی	۳۵۳۰	مشارکت مردم و کرونا	۵۸	مشارکت مردم و توسعه	۴۳۰
مشارکت مردم و اقتصاد	۲۴۴۲	مشارکت مردم و جامعه محلی	۱۸۵۲	مشارکت مردم و اقدام محلی	۱۲۸۹
مشارکت مردم و صنعت	۳۲۹	مشارکت مردم و اقتصاد	۷۵۰	مشارکت مردم و تصمیم‌گیری	۳۲۴۸
مشارکت مردم و اخوت	۲۵	مشارکت مردم و اجتماع	۷۱۷	مشارکت مردم و اعتماد عمومی	۱۹۸۵
مشارکت مردم و پاسخگویی	۱۵۹	مشارکت مردم و حق شهروندی	۵۲۹	مشارکت مردم و خانواده	۳۱۰
مشارکت مردم و شفافیت	۵۸	مشارکت مردم و حقوق مدنی	۵۷۹	مشارکت مردم و تحریم	۳۰۶
مشارکت مردم و محیط‌زیست	۷۲۹	مشارکت مردم و حقوق سیاسی	۲۳۸۸	مردم‌سالاری	۱۹۵۴
مشارکت مردم و انتقاد	۱۸۵	مشارکت مردم و انتخابات	۶۷۱	مشارکت مردم و جنگ	۵۷۵
مشارکت مردم و مصائب و بلایای طبیعی	۴۲۵	مشارکت عمومی	۷۷۱	مشارکت مردم و جرائم	۱۰۴

یافته‌های پژوهش

در پاسخ به سؤال هستی‌شناسی مردمی‌سازی در منظومه فکری مقام معظم رهبری، ابتدا ۲۷۸ کد باز به دست آمد که همگی پیرامون نظرات و فرمایشات مقام معظم رهبری در هستی‌شناسی مردمی‌سازی بود. پس از تحلیل هر سخنرانی مقام معظم رهبری، جملات مرتبط در تک‌تک سخنرانی‌ها مشخص و کدها استخراج شدند. سپس بازخوانی و بازنگری کدها منجر به حذف کدهای تکراری و ادغام برخی از کدها شد. برخی طبقه‌ها به زیرطبقه‌ها تقسیم و برخی طبقه‌ها در هم ادغام شدند که نتایج موارد فوق الذکر در قالب جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- مضامین استخراج شده از بیانات مقام معظم رهبری در زمینه مردمی‌سازی

مضامین	مضامین	مضامین پایه
فراگیر	سازمان‌دهنده	
هستان‌شناسی	سطح	عوامل موثر بر
مردمی‌سازی	برنامه‌ای	مردمی‌سازی
۱- نهادها و مجموعه‌های مردمی، ۲- حضور نیروهای سپاه، ۳- حضور نیروهای مسلح، ۴- هسته مقاومت در مساجد و هیئت‌ها، ۵- مردم پایه بودن نیروهای بسیج، ۶- شبکه‌سازی، ۷- تربیت نسلی خوب‌آور، ۸- تقویت همبستگی ملی و مشارکت عمومی، ۹- فعالیت‌های هنری رسانه‌ای، ۱۰- تشکل‌های دانشجویی، ۱۱- تواسی به مشارکت در انتخابات، ۱۲- توجه به فرهنگ کار، ۱۳- نهادسازی، ۱۴- شعارهای انقلابی، ۱۵- امر به معروف، ۱۶- آتش به اختیار بودن، ۱۷- وفاداری و پایبندی به نظام، ۱۸- اقتدا به فرهنگ عاشورایی، ۱۹- وجود انگیزه دینی و اجتناب از انگیزه‌های مادی و حزبی، ۲۰- حضور روحانیت، ۲۱- ایجاد دولت مردمی، ۲۲- ارتباط متقابل ملت و دولت، ۲۳- حضور دشمن در میدان، ۲۴- جهاد تبیین، ۲۵- روحیه انقلابی، ۲۶- حضور حلقه‌های میانی، ۲۷-		

شناسایی و جلب راه‌های مشارکت مردمی (از طریق الف- برنامه‌ریزی، ب- بیان صادقانه و ترسیم اقدامات، ج- وجود نقشه راه)، ۲۸- مواجهه و مقابله با شایعه- سازی دشمن، ۲۹- عکس خواسته دشمن عمل کردن، ۳۰- پیشسازی رهبر، ۳۱- مطالبه‌گری، ۳۲- احساس مسئولیت در انجام کارها

۱- بصیرت و آگاهی، ۲- دوری از سطحی‌گری و ناپایداری، ۳- شور و شوق، ۴- ارتباط فکری، عقلانی و عاطفی مردم با تحولات کشور، ۵- اراده و عزم راسخ ملت، ۶- حضور حماسی، ۷- هوشیار بودن، ۸- خوف نداشتن، ۹- فداکاری، ۱۰- ورود به میدان عمل، ۱۱- خودباوری، ۱۲- بی‌تفاوت نبودن، ۱۳- مجاهدت، ۱۴- پیشران بودن، ۱۵- انگیزه بی‌پایان، ۱۶- داشتن تقوا، ۱۷- لحظه‌شناسی، ۱۸- ظرفیت درونزا، ۱۹- خوداتکالی، ۲۰- حرکت مستمر و پایدار، ۲۱- حرکت خستگی‌ناپذیر، ۲۲- حرکت جهادی، ۲۳- حرکت عمومی معقول و منضبط، ۲۴- به رو نیاوردن کمبودها، ۲۵- زنده بودن، ۲۶- حضور حداکثری، ۲۷- گستره حضور، ۲۸- اتحاد و وحدت کلمه، ۲۹- حضور همه اقشار، ۳۰- روح دیانت و ایمان در دل‌های مردم، ۳۱- حضور در صحنه (شرکت در بازسازی و سازندگی کشور، شرکت در راهپیمایی‌ها، شرکت در مراسمات مذهبی و دینی، شرکت در جنگ تحمیلی، شرکت در پیروزی انقلاب اسلامی، نهضت خدمت‌رسانی، نهضت کمک مومنانه، حضور دانش‌آموزان و دانشجویان در صحنه، خدمت‌رسانی در بلایای طبیعی، مشارکت در اهدای کمک‌های مالی به کشورهای دیگر، شرکت در انتخابات، شرکت در شوراهای شهر و روستا).	ویژگی‌های	سطح
	مردمی‌سازی	راهبردی

سطح اجرا	فرآیندهای	۱- شناخت صحنه، ۲- جهت‌گیری منطقی و قابل قبول، ۳- وجود عامل
مردمی‌سازی	امیدبخش، ۴- صمیمیت و همدلی، ۵- جریان‌سازی حلقه‌های میانی.	
سطح راهبردی	حوزه‌های	۱- جهت‌دهی و هدف‌گذاری در دستگاه‌های مسئول، ۲- حضور در عرصه نبرد،
راهبردی	راهبردی فعالیت	۳- حضور در فعالیت‌های خودجوش فرهنگی، ۴- حضور در فعالیت‌های اقتصادی،
مردمی	مردمی	۵- حضور در فعالیت‌های علم و فناوری، ۶- ایجاد شرکت‌های دانش‌بنیان.
سطح بسترسازهای	بسترسازهای	۱- بیان انتقاد سازنده و منصفانه، ۲- شناسایی سازوکارهای جذب مشارکت
برنامه‌ای	مردمی‌سازی	مردمی، ۳- مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی، ۴- مبارزه با فساد، ۵- ارتباط
		متقابل میان مردم و مسئولین، ۶- میدان دادن به مردم، ۷- آماده‌سازی فضای
		مشارکت، ۸- سپردن کار به دست مردم.
سطح الزامات	الزامات	۱- قدرت اراده و تصمیم‌گیری، ۲- روان کردن مسائل زندگی مردم، ۳- دلبسته
برنامه‌ای	مردمی‌سازی	نظام بودن، ۴- اتکا به قدرت الهی، ۵- التزام به ایران قوی، ۶- حفظ اعتماد
		مردمی، اتحاد و همدلی میان مسئولین و مردم، ۷- خوشبینی و امید نسبت به
		آینده، ۸- مشارکت عمومی، ۹- توکل به خدا، ۱۰- تقویت اعتماد به نفس، ۱۱-
		غیرت دینی، ۱۲- نصرت الهی، ۱۳- ایجاد عدالت اجتماعی، ۱۴- در میدان بودن،
		۱۵- استمرار در حرکت، ۱۶- برنامه‌ریزی.
سطح اجرا	نقش دولت در	۱- سلوک مردمی (ارتباط با مردم)، ۲- تبادل نظر با نخبگان، ۳- مبارزه با فساد،
مردمی‌سازی	مردمی‌سازی	۴- انسجام و اقتدار دولت، ۵- کار جهادی مسئولان، ۶- اجتناب از اختلافت
		داخلی، ۷- اجتناب از ناامیدی، ۸- عذرخواهی از مردم، ۹- ارائه گزارش صادقانه
		به مردم، ۱۰- ساده‌زیستی مسئولین، ۱۱- تواضع در مقابل مردم، ۱۲- اجتناب از

وعده و خلف وعده، ۱۳- داشتن حلم، ۱۴- انس گرفتن با طبقات مختلف مردم، ۱۵- اجتناب از کم کاری، ۱۶- صداقت در سیاست، ۱۷- جلب مشارکت مردمی در بخش‌های مختلف، ۱۸- تکیه بر ظرفیت درونزای کشور، ۱۹- مسئولان به مثابه مردمی‌ترین شبکه انقلابی، ۲۰- ارتباط با جوانان، ۲۱- کمک به مجموعه-های خودجوش مردمی، ۲۲- فعال کردن ظرفیت‌های مردمی، ۲۳- مشارکت در خدمات اجتماعی مردمی، ۲۴- گره‌گشایی از ذهن مردم (جهاد تبیین)، ۲۵- انعکاس اقدامات عمرانی به مردم، ۲۶- اجتناب از عوام‌زدگی و جوزدگی، ۲۷- اجتناب از کارهای نمایشی، ۲۸- تعارض منافع، ۲۹- اتخاذ سبک زندگی مردمی، ۳۰- عدالت‌ورزی، ۳۱- خادمیت مردم، ۳۲- اعتماد به ظرفیت‌های مردمی، ۳۳- مردمی‌سازی اقتصاد (تسهیل در صدور مجوزهای کسب و کار، اجتناب از مداخلات سلیقه‌ای در کسب و کار مردم، عدم تصدیگری دولت در امر اقتصاد، هم‌افزایی بخش دولتی و خصوصی)، ۳۴- اجتناب از انحصارطلبی، ۳۵- نظارت دولت در مشارکت مردمی، ۳۶- استفاده از ظرفیت‌های مردمی در نظارت عمومی، ۳۷- زمینه‌سازی حضور مردم در صحنه، ۳۸- تکیه بر آموزش‌های فنی و حرفه-ای، ۳۹- گفت‌وگو، ۴۰- هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی، ۴۱- ایجاد مرکز رصد و پایش، ۴۲- پرهیز از اشرافی‌گری، ۴۳- شایسته‌سالاری مسئولین.

موانع	۱- هجمه تبلیغاتی دشمن، ۲- تحریم‌ها، ۳- رها بودگی فضای مجازی، ۴- نگاه‌ها
مردمی‌سازی	و حرکات غیر انقلابی، ۵- تهمت‌زنی و جنجال‌آفرینی، ۶- ناامید و مایوس کردن مردم، ۷- احساس ناتوانی و سستی، ۸- تفرقه، ۹- تبیین‌های دروغ، ۱۰- بدل-

- سازی و تولید نمونه‌های تقلبی، ۱۱- التهاب‌آفرینی سیاسی، ۱۲- عوامل نفوذی داخلی، ۱۳- وجود نقاط ضعف، ۱۴- آسان‌پنداری و سهل‌انگاری، ۱۵- از دست دادن قدرت تحلیل، ۱۶- تربیت‌های اجتماعی و عادت‌های تاریخی غلط، ۱۷- تصدیگری دولت، ۱۸- فساد، ۱۹- واگرایی نسبت به دین و فرهنگ، ۲۰- اباجه‌گری، ۲۱- کارشکنی دشمنان، ۲۲- فضای خشونت و تشنج سیاسی، ۲۳- آفت غرور، ۲۴- آدم‌های پرمدها و کم‌عمل، ۲۵- بهانه‌جویی‌ها، ۲۶- صرفاً مطرح کردن سیاست‌ها و قوانین، ۲۷- فاصله‌گیری مردم از نظام، ۲۸- وجود سلاویق و مذاق‌های سیاسی مختلف، ۲۹- قبیله‌گرایی سیاسی یا جناحی، ۳۰- سبک زندگی معیوب (مصرف‌گرایی، رفاه‌طلبی)، ۳۱- دلسردی مردم، ۳۲- بی‌تفاوتی و بی‌اعتنایی، ۳۳- تصویرسازی منفی در ذهن مردم، ۳۴- شبهه‌پراکنی، ۳۵- شایعه‌پراکنی، ۳۶- فقدان وحدت عمل، ۳۷- بزرگنمایی مشکلات اقتصادی، ۳۸- جنگ روانی، ۳۹- بی‌رونی کردن امتحانات، ۴۰- تضعیف روحیه مردم، ۴۱- وانمود کردن اختلاف بین مسئولین کشور، ۴۲- عدم شناخت و رفع مشکلات مردم، ۴۳- اهانت و بکارگیری روش‌های خشم‌آلود، ۴۴- انتقادات غیرمنطقی، ۴۵- سلب ایمان و اعتقاد مردم نسبت به انقلاب، ۴۶- سلب اعتماد به کارایی نظام، ۴۷- حرف‌های بی‌منطق، ۴۸- تشکیک در گزارشات رسمی، ۴۹- دوقطبی‌سازی، ۵۰- عدم هماهنگی قوا، ۵۱- توجه به حواشی، ۵۲- مرعوب دشمن شدن، ۵۳- بی‌اعتمادی به مسئولین، ۵۴- عدم باور به ظرفیت‌های مردمی، ۵۵- اغواگری رسانه‌ها، ۵۶- اغوای مردم، ۵۷- درست نفهمیدن مسئله، ۵۸- درست

نشناختن محیط، ۵۹- بی‌صبری، ۶۰- اختلافات جزئی، ۶۱- بی‌ارادگی و تنبلی،
 ۶۲- جنگ نرم، ۶۳- فقدان ذوق و شوق در مشارکت، ۶۴- حساسیت‌زدایی از
 مردم (هویت‌زدایی، ایدئولوژی‌زدایی و ...).

سطح	نتایج
سیاستی <td>مردمی‌سازی</td>	مردمی‌سازی
	۱- اقتدار ملی، ۲- حمایت مردم از حکومت، ۳- ایجاد اخوت، ۴- اعتماد به نفس ملی، ۵- برقراری مواسات، ۶- حفظ صیانت کشور، ۷- جلب مشارکت مردمی، ۸- مصونیت‌بخشی به نظام، ۹- تضمین آینده کشور، ۱۰- بالنده‌تر شدن نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۱- مردم به مثابه صاحبان کشور، ۱۲- برقراری حکمرانی اسلامی، ۱۳- عزت و برکت کشور، ۱۴- بالا رفتن اعتبار و ارزش ملی، ۱۵- وحدت ملت و دولت، ۱۶- انتقال روحیه خودباوری به همگان، ۱۷- مشت محکمی بر دهان دشمن، ۱۸- اعتماد به نفس نظام، ۱۹- پرهیز از غفلت در کارها، ۲۰- ریشه‌کنی نفوذ و دخالت دشمن، ۲۱- ایجاد دولت مردمی، ۲۲- تحکیم پایه‌های نظام، ۲۳- هم‌افزایی اقشار، ۲۴- تحقق مردم‌سالاری اسلامی، ۲۵- مایوس ساختن دشمنان، ۲۶- اعتماد به نظام و مسئولین، ۲۷- دستیابی به آرمان‌های انقلاب اسلامی، ۲۸- دستیابی به بلوغ سیاسی، ۲۹- فریب نخوردن از دشمنان، ۳۰- ایجاد تمدن نوین اسلامی، ۳۱- ترویج کار جهادی، ۳۲- جانشین-پروری و کادرسازی، ۳۳- دفاع از هویت ملی، ۳۴- دستیابی به پیشرفت‌های علمی و فناوری، ۳۵- حفظ ایمان ملی، ۳۶- خنثی‌سازی تهدیدات دشمنان، ۳۷- توسعه و پیشرفت کشور، ۳۸- احیا و توسعه منابع طبیعی، ۳۹- دلبستگی نسل‌های جدید به آرمان‌های انقلاب، ۴۰- استکبارستیزی، ۴۱- علاج مشکلات کشور،

۴۲- دستیابی به استقلال، ۴۳- افزایش استقامت ملی، ۴۴- اتحاد اقوام و مذاهب،

۴۵- پاسخ کوبنده و قاطع به دشمنان، ۴۶- سدی در مقابل دشمنان، ۴۷- بیعت

بزرگ مردم با نظام اسلامی، ۴۸- اتکای نظام اسلامی به مردم، ۴۹- پیروزی

انقلاب اسلامی، ۵۰- مشارکت در حماسه سیاسی، ۵۱- ایجاد آرامش عمومی در

جامعه، ۵۲- ایجاد سرمایه اجتماعی، ۵۳- امیدواری به آینده، ۵۴- نفوذ ایران در

منطقه، ۵۵- تامین امنیت کشور، ۵۶- افزایش قدرت بازدارندگی کشور، ۵۷-

ترس دشمنان از ایران، ۵۸- شکل‌گیری هویت اسلامی، ۵۹- نتایج اقتصادی (رفع

تحریم‌ها، بهبود معیشت، بهبود فضای کسب و کار، رشد تولید و مهار تورم، رونق

و جهش تولید).

سطح	علل فقدان	۱- عدم اتکا به مردم، ۲- سربازگیری دشمن، ۳- نارضایتی مردم، ۴- فقدان
برنامه‌ای	مردمی‌سازی	وحدت کلمه.
سطح	پیامدهای فقدان	۱- تزلزل مشروعیت نظام، ۲- از میان رفتن هیبت ملت ایران، ۳- تضعیف نظام،
سیاستی	مردمی‌سازی	۴- جولان تروریست در کشور، ۵- افزایش فشارهای دشمن، ۶- مردم‌کشتاری، ۷-
		جنگ و تعرض دشمن، ۸- تنها ماندن مسئولین، ۹- فقدان مشارکت مردمی،
		۱۰- شرکت نکردن در انتخابات.

بنابر جدول فوق، هستی‌شناسی مردمی‌سازی در فرمایشات مقام معظم رهبری در ۴ ساحت: ۱- سطح برنامه‌ای:

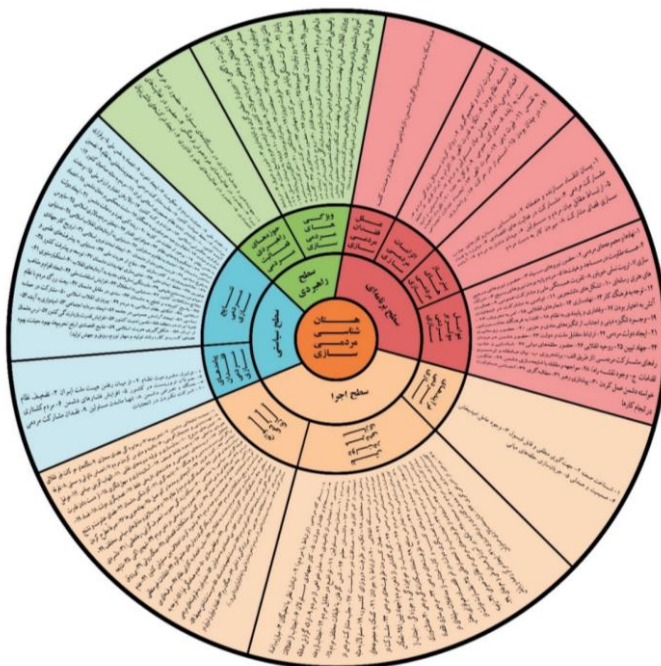
عوامل موثر بر مردمی‌سازی (۳۲ مقوله)، بسترسازهای مردمی‌سازی (۸ مقوله)، الزامات مردمی‌سازی (۱۶ مقوله)،

علل فقدان مردمی‌سازی (۴ مقوله)، ۲- سطح راهبردی: ویژگی‌های مردمی‌سازی (۳۱ مقوله)، حوزه‌های راهبردی

فعالیت مردمی (۶ مقوله)، ۳- سطح اجرا: فرآیندهای مردمی‌سازی (۵ مقوله)، نقش دولت در مردمی‌سازی (۴۳)

مقوله)، موانع مردمی‌سازی (۶۴ مقوله) ۴- سطح سیاستی: نتایج مردمی‌سازی (۵۹ مقوله)، مورد توجه و بررسی می‌باشد. در نهایت پس از احصای عناصر و مولفه‌های هستی‌شناسی مردمی‌سازی در منظومه فکری مقام معظم رهبری، الگوی ذیل ترسیم شد.

شکل ۱- الگوی جامع تحلیل هستی‌شناسی مردمی‌سازی در منظومه فکری مقام معظم رهبری

بحث و نتیجه‌گیری

مشارکت مردمی به عنوان یک عنصر حیاتی برای تحقق مردمی‌سازی در ساختار حکمرانی شناخته می‌شود. در این فرآیند، رویکردهای حکمرانی و اداره امور کشور به سمت پذیرش نقش فعال‌تر مردم و توسعه دخالت آنها در تصمیم‌گیری‌ها هدایت می‌گردد. به طور خلاصه، تقویت و افزایش مشارکت‌پذیری مردم در اداره امور، موجبات تحول و گسترش مردمی‌سازی در نظام حکمرانی را فراهم می‌آورد. این تغییرات نه تنها به افزایش کارآمدی

حکومت منجر می‌شود، بلکه در جوامعی که بر اساس ارزش‌های مدرن پایه‌گذاری شده‌اند، مشارکت شهروندان در فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی به عنوان یک اصل اخلاقی و سیاسی مطرح است که مسئولیت‌پذیری و اراده‌گرایی را در پی دارد.

فرآیند مشارکت‌پذیری مردم در تعیین سرنوشت خویش و در دست گرفتن زمام امور، به لحاظ نظری، جلوه‌هایی بسیار دارد. در خصوص مصادیق مردمی‌سازی و مشارکت‌پذیری مردم در حکمرانی، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: ۱. برگزاری انتخابات آزاد و رقابتی در سطوح مختلف (ملی، استانی، محلی) این فرصت را به مردم می‌دهد تا با مشارکت در فرآیند انتخاباتی، در تصمیمات حکمرانی نقش داشته باشند. ۲. ایجاد مکانیزم‌های مشارکت شهروندی در تصمیم‌گیری‌های محلی و شهری از جمله برگزاری جلسات شورای شهر با حضور شهروندان، نظرسنجی‌های عمومی برای درگیری مردم در مسائل شهری. ۳. واگذاری مسئولیت‌ها و اختیارات به نهادهای مردم‌نهاد در حوزه‌های مختلف مانند واگذاری برخی امور فرهنگی، اجتماعی و محیط زیستی به سازمان‌های مردم‌نهاد. ۴. استفاده از ظرفیت‌های داوطلبانه مردم در اجرای برنامه‌های عمومی مانند کمک‌های داوطلبانه مردم در زمان بحران‌ها و حوادث طبیعی. ۵. ایجاد فرصت‌های مشارکت مردم در نظارت بر عملکرد حاکمیت مانند ایجاد نهادهای مردمی برای نظارت بر خدمات عمومی. در مجموع، این مصادیق نشان می‌دهند که مردمی‌سازی و افزایش مشارکت‌پذیری مردم در حکمرانی به معنای فراهم کردن زمینه‌ها و فرصت‌های متنوع برای مشارکت حداکثری مردم در امور سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است. رهبر فرزانه انقلاب حضور مردم در عرصه‌های مختلف را گره‌گشا و ضامن حفظ کشور و منافع ملت می‌داند و در این زمینه می‌فرماید: «آنچه برای اداره کشور و حفظ کشور و منافع ملت به صورت فوری فوری لازم است، حضور مردم است؛ حضور مردم است. حضور مردم است که گره‌گشا است. حضور مردم است که دشمنان را از هیبت جمهوری اسلامی می‌ترساند؛ این واقعیتی است، این را بدانید.» (بیانات در دیدار معلمان و فرهنگیان، ۱۳۹۶/۰۲/۱۷). رهبر فرزانه انقلاب همچنین معتقدند آن چیزی

که حضور مردم را تامین و تشویق می‌نماید، خصلت مردمی بودن، خصلت اسلامی بودن، خصلت آرمانگرا بودن آنهاست. ایشان می‌فرمایند: «... خصلت مردمی بودن، خصلت اسلامی بودن، خصلت آرمانگرا بودن، اینی که جوان انقلابی امروز بعد از سی سال اینجا می‌ایستد، آرمان‌های انقلاب را به‌عنوان آرزوها و مطالبات خودش در میان می‌گذارد و با صدای بلند مطرح می‌کند، این خیلی توفیق بزرگی است برای انقلاب. هرگز در انقلاب‌های دیگر این طور نبود.» (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز، ۱۳۸۷/۰۲/۱۴).

از منظر ایشان یکی از مهم‌ترین عناصر مردمی‌سازی در حکمرانی، فراهم‌سازی زمینه مشارکت (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۱۴۰۲/۰۱/۱۵)، میدان‌داری و میان‌داری مردم است (بیانات در دیدار مردم شیراز، ۱۳۸۷/۰۲/۱۱).

این مفهوم به معنای ایجاد فضا و موقعیت مناسب برای حضور، مشارکت و نقش‌آفرینی مردم در امور حکمرانی است. در مردمی‌سازی، حاکمیت باید زمینه‌ساز و تسهیل‌گر حضور مردم در عرصه‌های مختلف باشد. این به معنای آن است که حاکمیت باید موانع و محدودیت‌های موجود بر سر راه مشارکت‌پذیری مردم را شناسایی و برطرف کند. زیرساخت‌های لازم برای مشارکت مردم (ارتباطی، فرهنگی، اجتماعی و ...) را فراهم سازد. از تمامی ظرفیت‌های مردمی برای حل مسائل و چالش‌های جامعه استفاده کند و میدان را برای حضور و نقش‌آفرینی مردم در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای سیاست‌ها باز نماید.

تداوم انقلاب و مردمی‌سازی دو مفهوم مرتبط و تنگاتنگ در اندیشه و بیانات رهبر انقلاب اسلامی هستند. تداوم انقلاب به معنای حفظ و استمرار آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی در طول زمان و نسل‌های مختلف است. این امر مستلزم حفظ روحیه انقلابی، حضور و مشارکت فعال مردم در عرصه‌های مختلف و پرهیز از انحراف از مسیر و اهداف انقلاب است. ایشان در این زمینه می‌فرمایند: «استمرار یک حرکت، کلید پیروزی آن حرکت است؛ اگر چنانچه حرکتی آغاز بشود و نتواند استمرار پیدا کند، نتواند گام‌های بعدی را مرتب بعد از گام اول بردارد، این حرکت عقیم خواهد ماند، باطل خواهد شد، بی‌اثر خواهد شد. ما نهضت‌ها و انقلاب‌هایی را در دنیا سراغ داریم که

این‌ها خوب شروع شدند، گام‌های مهمی هم برداشتند، منتها به پیروزی دست پیدا نکردند؛ چرا؟ چون اصحاب نهضت- حالا «اصحاب نهضت» یا سردمداران نهضت هستند یا پیروان و آحاد مردمی که دنباله‌رو آن‌ها بودند- از راه رفتن و از ادامه مسیر منصرف شدند؛ یا خسته شدند یا ناامید شدند یا سرگرم به بازیچه‌های مادی شدند یا دچار یأس شدند یا دچار ترس شدند و یا دچار اختلافات داخلی شدند، بالاخره نتوانستند گام‌های بعدی را بردارند، لذا نهضت‌شان به پیروزی نرسیده. لذا ما این جور می‌گوییم که ادامه حرکت و استمرار حرکت، رمز پیروزی هر حرکتی است.» (بیانات در ارتباط تصویری با مردم آذربایجان شرقی، ۱۴۰۰/۱۱/۲۸).

با عنایت به مفاهیم و گزاره‌های استخراج شده در هستی‌شناسی مردمی‌سازی در منظومه فکری مقام معظم رهبری، شایسته است سند مردمی‌سازی در زمینه ارائه سازوکارهای مردمی‌سازی توسط قوای سه‌گانه و نهادهای انقلابی، متناظر بر وظایف ذاتی‌شان به منظور تداوم هر چه بیشتر انقلاب اسلامی ایران، تدوین و در جهت دستیابی به حکمرانی مردمی در اختیار عموم مردم قرار گیرد زیرا در اندیشه رهبر انقلاب، مردمی‌سازی، ضامن تداوم انقلاب و حفظ جایگاه مردم به عنوان محور و پایه اصلی نظام اسلامی است. در واقع، تداوم انقلاب بدون مردمی‌سازی امکان‌پذیر نیست. چرا که جایگاه و نقش مردم در پیشبرد اهداف انقلاب اسلامی حیاتی است. به همین دلیل، رهبر انقلاب بر لزوم تقویت مشارکت مردم در امور مختلف و واگذاری هرچه بیشتر اختیارات به آن‌ها تأکید می‌کنند. «... کسانی می‌آیند وارد میدان می‌شوند. همه این حرکت‌ها، حرکت‌های استمرار انقلابند؛ همه این‌ها اجزای یک حرکت عمومی هستند که ما اسم آن حرکت را می‌گذاریم «حرکت تداوم انقلاب و استمرار انقلاب» که همه با نگاه به هدف‌های بزرگ انقلاب و هدف‌های بلند انقلاب انجام می‌گیرد.» (بیانات در ارتباط تصویری با مردم آذربایجان شرقی، ۱۴۰۰/۱۱/۲۸).

فهرست منابع:

- امینی، سلام؛ کواکبیان، مصطفی؛ شیری، طهمورث (۱۳۹۹). «مطالعه عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی مردم استان ایلام»، ماهنامه جامعه‌شناسی سیاسی ایران، دوره ۳، شماره ۳، شماره پیاپی ۱۱، صص ۲۱۵-۲۴۳.
- آرای، وحید؛ طحان پور، سمیه (۱۴۰۰). «چگونگی مردمی‌سازی و تحول در حکمرانی با تأکید بر توسعه پایدار»، فصلنامه حکمرانی متعالی، دوره ۲، شماره ۳، شماره پیاپی ۷، صص ۲۳۳-۵۲.
- جعفری هفت خوانی، نادر؛ کوهکن، محمدرضا (۱۳۹۸). «آسیب‌ها و موانع تحقق مردمی‌سازی دیپلماسی فرهنگی در ایران: یک پژوهش کیفی»، فصلنامه علمی مطالعات قدرت نرم، دوره ۹، شماره ۱، پیاپی ۲۰، صص ۳۱-۷۰.
- حسینی نژاد ماهانی، سید محمدرضا؛ هویدا، رضا (۱۴۰۱). «طراحی الگوی نهاد مردمی مبتنی بر منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی)»، فصلنامه علمی پژوهشنامه انقلاب اسلامی، دوره ۱۲، شماره ۴۲، شماره پیاپی ۴۲، صص ۱۵۷-۱۷۸.
- خامنه ای، سیدعلی (۱۴۰۲). «سایت مقام معظم رهبری»، به آدرس: www.khamenei.com
- درخشه، جلال؛ آقایی، محمد؛ فتحی مهر، محمدرضا (۱۳۹۶). «آفاق تمدن نوین اسلامی در سپهر اندیشه آیت الله خامنه ای»، فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهشنامه انقلاب اسلامی، سال ۷، شماره ۲۲، صص ۳۹-۵۴.
- سبکتگین ریزی، قربانعلی؛ روهنده، مجید؛ بساطیان، سید محمد؛ جعفری، احمد (۱۳۹۵). «رضایت و مشارکت سیاسی- اجتماعی (مطالعه موردی: شهروندان کرج)»، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، دوره ۲۷، شماره ۳، صص ۹۷-۱۱۶.
- شیرعلی، اسماعیل (۱۴۰۰). «مفهوم‌شناسی مردمی‌سازی حکمرانی»، فصلنامه حکمت متعالی، دوره ۲، شماره ۴، شماره پیاپی ۸، صص ۱۱-۳۰.
- عابدی درچه، محسن (۱۴۰۰). «مردمی‌سازی حکمرانی متعالی در اندیشه و راهبرد امامین انقلاب اسلامی»، فصلنامه حکمرانی متعالی، سال ۲، شماره ۸، زمستان ۱۴۰۰.
- عرب اسدی، حسین؛ احمدی، سید علی اکبر؛ بنافی، مسعود (۱۳۹۲). «تبیین سیاست‌های شکل‌گیری نظام اداره فرهنگ کشور، با تکیه بر راهبرد مردمی‌سازی»، فصلنامه اسلام و مطالعات اجتماعی، دوره ۱، شماره ۳ (پیاپی ۳)، صص ۲-۳۸.
- علی محمدی، ص (۱۴۰۱). «بررسی رابطه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و هوش هیجانی با مشارکت سیاسی دانشجویان دانشگاه پیام نور شهرکرد»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مهریز.
- نیازپور، ع (۱۳۸۹). «نقش مشارکت مردمی در بهسازی کالبدی بافت‌های قدیم شهر کرمانشاه»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور تهران.

“Study of content ۲۰۱۷Bakhtazmayeh Bonab, Mohammad; Montazer Khorasan, Hojjat analysis in research with a qualitative approach”, the third international conference on industrial management and engineering. (In Persian)

- Making ۲۰۲۲ Bhattacharya, Sumanta. Sachdev, Bhavneet Kaur.
 between governance-driven democratization and democracy-۲۰۲۱ Bua, A. and Bussu, S.
 driven governance: Explaining changes in participatory governance in the case of
 -۶۷۶۵.۱۲۴۲۱. <https://doi.org/۷۱۶-۷۳۷: ۶۰> Barcelona. European Journal of Political Research,
 .۱۰.۱۱۱۱/۱۴۷۵
- India a Prticipatory Democracy: Making People a Stakeholder in the Decision- Making
 ۷۸۸۱- ۲۲۷۷ Process, International Journal of Multidisciplinary Educational. Researchchissn:
 Online Copy ۲۰۲۱), March-۳(۳, ISSUE:۱۰). Journal: VOLUME:۲۰۲۱(۶۵۱۴ Impact Factor:
 Available: www.ijmer.in
 “Methodology of content analysis and its application in public policy ۲۰۱۸ Kamali, Yahya
 (In Persian) ۱۸۹: ۲, Summer, No. ۴ studies”, Quarterly Journal of Public Policy, Vol.
 Investigating the Relationship between Social ۲۰۱۵ Kashani, H., & Radman, G.
 Participation (Mass Media, Government and Transportation) of Citizens and Tendency to
 National Conference on Technological ۱۰ Public Sports (Case Study: Tehran, District
 .[In Persian] ۱-۱۰ Achievements of Physical Education and Sports Science in Iran.
 "The diffusion of management fads: a popularization perspective", Journal ۲۰۲۱ Pollach, I.
 of Management History, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.
 .۰۰۷۲-۲۰۲۰-۱۱/JMH-۱۰.۱۱۰۸ <https://doi.org/>
- Public libraries and popularization of science, New Library World, Vol. ۲۰۱۰ Vrana, R.
 .۰۳۰۷۴۸۰۱۰۱۱۰۱۵۶۶۷/۱۰.۱۱۰۸. <https://doi.org/۳۵-۲۶>, pp. ۲/۱ No. ۱۱۱